

१५. औरंगाबाद शहरातील आयएसओ प्रमाणित अप्रमाणित उच्च प्राथमिक शाळेतील सध्या स्थितीचा तुलनात्मक अभ्यास

डॉ. सुहास पाठक

सहाय्यक प्राध्यापक, मार्गदर्शक, शिक्षणशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

विष्णुकांत विश्वनाथ आमलापुरे

संशोधक विद्यार्थी, शिक्षणशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

सारांश

आय एस ओ प्रमाणित अप्रमाणित प्राथमिक व उच्च प्राथमिक शाळेमध्ये विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकास विकास आतून विद्यार्थ्यांचे उपजत गुण नैसर्गिक प्रवृत्ती तसेच परंपरागत विद्या व कला इत्यादींचा विकास करणे करणे आवश्यक आहे 1952 1953 मध्ये मुलगी या आयोगाने मांडलेल्या उद्दिष्ट पैकी शिक्षणाचे उद्दिष्ट हे विद्यार्थ्यांना व्यक्तिमत्त्वाच्या सर्वांगीण विकास करणे होय.

आय एस ओ प्रमाणे शाळेमध्ये परिसर स्वच्छता सामाजिक दृष्टिकोन भौगोलिक दृष्टिकोन आणि शाळेतील शाळेतील गुणवत्तेचा विकास पाहून आहे सो प्रमाणित केला जातो आहे स्वप्रमाणित शाळेमध्ये परिसर विद्यार्थ्यांच्या विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्तेचा व विकासाच्या माध्यमातून ठरलेला आहे आणि प्रमाणित अप्रमाणित शाळेमध्ये फरक हा हा संशोधकाला प्रत्यक्ष सर्वेक्षण पद्धतीतून पाहावयास मिळाला आहे आणि त्यातून विद्यार्थ्यांचा विकासाबद्दल पाहण्याचा दृष्टिकोन हा बदलेला आहे.

आय एस ओ प्रमाणेच शाळेतील शिक्षक व विद्यार्थी यांच्या विकासाबाबत महत्त्वाचे शैक्षणिक धोरण आखण्यात आली आहे आणि त्यातून प्रमाणे शाळा प्रमाणपत्र पुरतेच मर्यादित आहेत आणि पालकाकडून आहेस प्रमाणे शाळा आहे म्हणून जास्तीचे शैक्षणिक खर्च व आकारले जातात शिक्षण शिक्षक हे गुणवत्तापूर्वक भरती केली केली जाते आणि त्यातून विद्यार्थी हे सर्व गुण संपन्न विद्यार्थी घडवण्याचा प्रयत्न केला जातो.

आयएसओ प्रमाणित शाळा ह्या आंतरराष्ट्रीय धोरणाच्या असतात पण तशा संशोधकाला आलेल्या नाहीत कारण परिसर शैक्षणिक गुणवत्ता व भौगोलिक आणि सामाजिक दृष्टिकोनातून तसे काही आले नाही आणि झेडपी जिल्ह्यात जिल्हा परिषद परिषद सातारा या शाळेतील आंतरराष्ट्रीय धोरणाला अनुषंगाने ही शाळा संशोधकांना आढळले आहे.

1) प्रास्ताविक

महाराष्ट्र शासनाने आपल्या धोरणांमध्ये शिक्षणाची समान संधी सर्वांना उपलब्ध व्हावी या दृष्टीने शैक्षणिक शैक्षणिक स्तरावरील गुणवत्ता वाढविण्याचा पद्धतीवर भर देण्यासाठी शासनाने अनेक योजना राबविण्यासाठी प्रयत्न प्रयत्न केला आहे या शाळेचा मुख्य हेतू विद्यार्थ्यांच्या अंगी बौद्धिक शारीरिक आणि शीतल सहजीवनाची सवय

लावण्यासाठी विद्यार्थ्यांना सहज सहशालेय उपक्रमाची सोय उपलब्ध करून दिली जाते पण सर्वच शाळा ह्या अशा प्रकारच्या प्रमाणित करून देखील त्या पद्धतीने विद्यार्थ्यांना शिक्षण दिले जातात जात नाहीत प्रमाणित अप्रमाणित अप्रमाणित प्राथमिक व उच्च प्राथमिक शाळेमध्ये सध्या स्थितीत कशा पद्धतीने फरक जाणवतो हे प्रत्यक्ष संशोधकांनी आपल्या संशोधनात मांडले आहे.

2) संशोधनाची गरज

आय एस ओ प्रमाणे शाळेतील विद्यार्थ्यांच्या विकासाचा आढावा घेणे व योग्य नागरिक उद्याचा घडविणे गरजेचे आहे आणि त्यामध्ये त्या माध्यमातून शैक्षणिक दृष्टिकोन हा शैक्षणिक गरज हे बघितले जाते. विद्यार्थ्यांना विद्यार्थ्यांना योग्य शिक्षण आयुष्य प्रमाणे शाळेतून दिले जाते हे गरजेचे आहे की त्यामुळे शाळेमध्ये योग्य शिक्षण दिले जाते का हे पाहणे त्याठिकाणी गरजेचे आहे. आयएसओ प्रमाणित मला नंतर आंतरराष्ट्रीय शाळेमध्ये आंतरराष्ट्रीय दृष्टीकोनातून या शाळेमध्ये आहे असे प्रमाणपत्र दिले जाते त्या दृष्टिकोनातून त्या ठिकाणी त्याचा अभ्यासक्रम केला जातो का हे पाहणे गरजेचे आहे.

(आयएसओ व प्रमाणे शाळेमध्ये गुणवंत विद्यार्थ्यांची गुणवत्ता ही आयएसओ प्रमाणित प्रमाणानुसार केली केली जाते का हे पाहणे गरजेचे आहे.

3) संशोधनाचे महत्त्व

विद्यार्थ्यांमधील बौद्धिक विकास कशा पद्धतीने झाला सर्वप्रथम विद्यार्थी विद्यार्थी हा केंद्रबिंदू आहे विद्यार्थ्यांसाठी शाळेकडून सर्व सुखसोयी या दिल्या जातात का प्रमाणे प्रमाणे शाळेतील विद्यार्थ्यांचा विकास होतो का पण सर्व सुखसोयी ह्या मिळत मिळत आहेत का याचा शोध घेणे हे महत्त्वाचे आहे उदाहरणांमध्ये संगणक कक्ष कक्ष शालेय परिसर स्वच्छता परिसर इत्यादी गोष्टी या प्रमाणे शाळेत असते शाळेमध्ये शाळेसाठी महत्त्वाचे काय आहे विद्यार्थ्यां विद्यार्थी संस्था वाढविणे विद्यार्थ्यांची संख्या वाढविणे गुणवत्ता वाढविणे योगशिक्षक निवडणे शाळेचे शाळेचे व्यवस्थापन योग्य असणे शिक्षक पालक विद्यार्थी यांचा संबंध व्यवस्थित असणे शिक्षणा पुरताच असणे गरजेचे आहे शाळेची इमारत असणे बैठक व्यवस्था इत्यादी गोष्टी शाळे मधील महत्त्वाचे आहे. आयएसओ प्रमाणित प्रमाणित केल्या शाळेची यादी ही जिल्हा परिषदेकडे नाही याचे महत्त्वाचे स्थान या ठिकाणी आहे त्याचप्रमाणे झालेल्या शाळेची शिक्षणातील मनमाने कार्यक्रम केले जातो प्रमाणित करण्यासाठी आहेस मी ठरवून दिलेल्या नियमांचा सतत वापर केला जात नाही ठरवून दिलेल्या नियमानुसार आवश्यक आवश्यक अभ्यासक्रम बदल होत नाही आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विद्यार्थ्यांना शिक्षण दिले जात नाहीये प्रमाणे शाळा म्हणून पालकांनी पळून केली जाते हे महत्त्वाचे ठरले आहे.

4) संशोधनाची उद्दिष्टे

1. औरंगाबाद शहरातील आयएसओ प्रमाणित व प्रमाणे शाळेचा शोध घेणे.
2. आय एस ओ चा निकषांचा आढावा घेणे.

3. औरंगाबाद शहरातील आयएसओ प्रमाणित याप्रमाणे प्राथमिक व उच्च प्राथमिक शाळेतील सध्यास्थितीचा शोध घेणे.
4. औरंगाबाद शहरातील आयएसओ प्रमाणित प्रमाणेच विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होतो का याचा शोध शोध घेणे.
5. आयएसओ प्रमाणित व प्रमाणे शाळेतील फरक यांचा अभ्यास करणे .

5) संशोधनाच्या पद्धती

संशोधकाने सर्वेक्षण पद्धतीचा अवलंब केलेला आहे. संशोधकाने आयएसओ प्रमाणित अप्रमाणित शाळांचा शोध घेऊन त्या ठिकाणी त्या संरक्षण पद्धतीनुसार प्रश्नावली भरून त्या विद्यार्थ्यांचे आयएसओ प्रमाणित आणि अपमान शाळा यांचा तुलनात्मक अभ्यास करण्यात आला आहे. प्रत्यक्षदर्शी संशोधकांनी हा प्रयोग सर्वेक्षण पद्धतीच्या माध्यमातून हा प्रयोग सिद्ध करण्यात आला आहे.

संशोधनाची साधने

निरीक्षण, पेट्यापत्रक, मुलाखत प्रश्नावली, पडताळा सूची, गुणांक, मुद्रिका, मनोवृत्ती मापन समाज माहिती माहिती तंत्र, मानसशास्त्रीय कसोट्या, शैक्षणिक साधने, समायोजन पदनिश्चयन श्रेणी, इत्यादी साधनांचा वापर या या ठिकाणी करण्यात आला आहे.

संशोधनाचा नमुना

औरंगाबाद शहरातील प्राथमिक व उच्च प्राथमिक शाळा या 1036 शाळे पैकी 50शाळेची निवड करण्यात आली आहे या प्रमाणे 20 iso प्रमाणित व 20 अप्रमाणित अशापद्धतीने संशोधनातून या संशोधकाने शाळा यांचा वापर केला आहे आणि 50 विद्यार्थी आणि 20 पालक आणि 50 शिक्षक अशा पद्धतीने प्रमाणित करणारे नमुना निवड करण्यात आली आहे.

6) संदर्भसूची

1. आय एस ओ सर्टिफिकेशन फोर स्कूल प्रोजेक्ट स्टलाईड शो ई ईश्वर.
2. जोशी व सदावर्त 2007, शैक्षणिक संशोधन पद्धती व संख्याशास्त्र, आदित्य पब्लिकेशन्स नांदेड.
3. सुहास पाठक 20 10. संशोधनाचा आराखडा,सूर्यकांत घाणेकर कीर्ती प्रकाशन, औरंगाबाद.
4. पेंडके प्र.सू 2007 शैक्षणिक मूल्यमापन आणि कृती संशोधन मृण्मयी प्रकाशन,औरंगाबाद.
5. षटकार व जोशी 2007, शैक्षणिक मूल्यमापन आणि कृतिसंशोधन मृण्मयी प्रकाशन, औरंगाबाद.